

Návrh krokov na koncepčné riešenie podpory mechanizmu doplnenia základného vzdelania

august 2017

Úvod

Potreba znížiť počet prípadov predčasného ukončenia školskej dochádzky sa stala naliehavou úlohou v rámci stratégie Európa 2020 pre celú Európsku Úniu ďalej len „EÚ“, ktorú prijala Európska rada v júni 2010. Predčasným ukončením školskej dochádzky vznikajú vysoké individuálne, sociálne a hospodárske náklady. Predčasné ukončenie školskej dochádzky súvisí s nezamestnanosťou, sociálnym vylúčením a chudobou.

1 Zdôvodnenie potreby riešenia podpory mechanizmu doplnenia základného vzdelania

Na základe údajov Eurostatu z roku 2016 bola priemerná miera predčasného ukončenia školskej dochádzky (Early school leaving) v krajinách EÚ na úrovni 10,7 %. Miera predčasného ukončenia školskej dochádzky v Slovenskej Republike bola v rovnakom čase výrazne pod európskym priemerom – na úrovni 7,4 %.

Štatistické zisťovania ako aj informácie od riaditeľov škôl, predovšetkým z najmenej rozvinutých okresov (ďalej len „NRO“), poukazujú na vysoký podiel žiakov s neukončeným nižším stredným vzdelaním, ktorí po ukončení prvého ročníka odborov nižšieho stredného odborného vzdelávania odchádzajú zo vzdelávacieho systému bez toho, aby nadobudli akúkoľvek kvalifikáciu. Ide predovšetkým o žiakov, ktorí si splnili povinnú školskú dochádzku a ďalej nemajú motiváciu pokračovať vo vzdelávaní alebo v odbornej príprave (najmä zo sociálnych príčin). Časť týchto žiakov sa spolieha na možnosť jednoduchého doplnenia si nižšieho stredného vzdelania podľa § 30 ods. 5 a § 42 ods. 4 zákona č. 245/2008 Z. z. v znení neskorších predpisov o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Takéto formalisticky poňaté doplnenie si vzdelania však neprispieva k efektívnemu začleneniu žiakov do pracovného a sociálneho života v dôležitom období ich osobnostného a sociálneho formovania.

Na základe údajov Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „MPSVaR SR“) v tabuľke uvádzame prehľad počtu uchádzačov o zamestnanie (ďalej len „UoZ“) s neukončeným nižším stredným vzdelaním v NRO od roku 2014 podľa veku uchádzačov.

V súčasnosti medzi NRO podľa koeficientu vykazovanej nezamestnanosti patria Kežmarok, Lučenec, Rimavská Sobota, Sabinov, Sobrance, Trebišov, Vranov nad Topľou, Svidník, Poltár, Veľký Krtíš, Revúca a Rožňava.

Tabuľka č.1 Prehľad počtu UoZ podľa veku v SR – Zdroj: MPSVaR SR

Štruktúra UoZ podľa veku v NRO	2014	2015	2016
Menej ako 25 rokov	15 474	13 133	12 654
25 – 39 rokov	33 208	30 327	30 364
Spolu	48 682	43 460	43 018

Podrobný prehľad počtu UoZ podľa veku v NRO je uvedený v prílohe č.1

Prehľad počtu UoZ podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania v SR sa uvádza v prílohe č.2

Tabuľka č. 2 Prehľad počtu UoZ s neukončeným nižším stredným vzdelaním v NRO – Zdroj: MPSVaR SR

Štruktúra UoZ podľa najvyššie dosiahnutého vzdelania v SR	2014	2015	2016
Neukončené základné vzdelanie v NRO	9 160	8 548	7 402

Podrobný prehľad o štruktúre UoZ s neukončeným stredným vzdelaním je uvedený v prílohe č. 3

Slovenská republika má otvorený a dynamický vzdelávací systém, ktorý možno zjednodušene rozdeliť na regionálne školstvo a vysoké školstvo. V rámci regionálneho školstva sa umožňuje občanom získať všetky stupne vzdelania na získanie predprimárneho vzdelania ISCED 0 v materských školách, ďalej primárny a nižší stredný stupeň vzdelania ISCED 1 a ISCED 2 v základných školách a vyšší sekundárny stupeň v stredných školách. V stredných školách je možné získať viacero stupňov vzdelania, a to podľa schopností žiakov a ich slobodného výberu vzdelávacej cesty. Ide o nižšie stredné odborné vzdelanie ISCED 2C, stredné odborné vzdelanie ISCED 3C úplné stredné všeobecné vzdelanie ISCED 3A, úplné stredné odborné vzdelanie ISCED 3A a vyššie odborné vzdelanie ISCED 5B.

Rámcové učebné plány a vzdelávacie štandardy vzdelávania na získanie nižšieho stredného vzdelania podľa § 30 ods. 5 a § 42 ods. 4 školského zákona dávajú riaditeľom škôl širokú možnosť rozhodovať o dĺžke štúdia jednotlivých žiakov na základe zistenej úrovne získaného vzdelania osoby, najviac však v dĺžke jedného školského roka. Predmetné rámcové učebné plány vymedzujú len povinné vzdelávacie oblasti, príslušné povinné vyučovacie predmety a počet hodín za týždeň v dennej forme štúdia. Z praxe je zrejmé, že uprednostňuje sa externá forma štúdia, ale chýbajú vzdelávacie štandardy a rámcový učebný plán.

1.1 Právny rámec vzdelávania na získanie nižšieho stredného vzdelania v ZŠ

Pre fyzické osoby, ktoré nezískali nižšie stredné vzdelanie podľa § 16 ods. 3 písm. b) školského zákona, môže základná škola, v súlade s § 30 ods. 5 školského zákona, organizovať vzdelávanie na získanie tohto stupňa vzdelania.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky schválilo dňa 30. 12. 2015 pod číslom 2015-17815/63477:4-10A0 s platnosťou od 1. 2. 2016 Rámcové učebné plány a vzdelávacie štandardy vzdelávania na získanie nižšieho stredného vzdelania podľa § 30 ods. 5 a § 42 ods. 4 školského zákona.¹ (Príloha č. 4).

Cieľom vzdelávania na získanie nižšieho stredného vzdelania podľa § 30 ods. 5 školského zákona a § 19 vyhlášky MŠ SR č. 320/2008 Z. z. o základnej škole v znení vyhlášky č. 224/2011 Z. z. je umožniť záujemcom:

- získať nižšie stredné vzdelanie;
- nadobudnúť kompetencie, ktoré zodpovedajú profilu absolventa ZŠ;
- doplniť si vzdelanie na uplatnenie a využitie v osobnom, rodinnom a občianskom živote.

¹ Materiál sa nachádza na webovom sídle ministerstva školstva <http://www.minedu.sk/ramcove-ucebne-plany-a-vzdelavacie-standardy-vzdelavania-na-ziskanie-nizsieho-stredneho-vzdelania/>.

Formy organizácie výchovy a vzdelávania

Podľa § 19 ods. 1 vyhlášky o základnej škole škola môže pre osoby, ktoré nezískali nižšie stredné vzdelanie, organizovať vzdelávanie podľa § 30 ods. 5 školského zákona na získanie tohto stupňa vzdelania v **dennej** forme štúdia alebo **externej** forme štúdia. Dĺžku kurzu určí riaditeľ na základe zistenej úrovne získaného vzdelania osoby, **najviac však v dĺžke jedného školského roka.**

Podľa § 54 ods. 2 a 3 školského zákona výchova a vzdelávanie sa v školách podľa tohto zákona organizuje dennou formou štúdia alebo externou formou štúdia. Externá forma štúdia sa uskutočňuje ako večerná, diaľková alebo dištančná.

Ukončovanie vzdelávania na získanie nižšieho stredného vzdelania v ZŠ

Vzdelávanie na získanie nižšieho stredného vzdelania **sa končí komisionálnou skúškou zo všetkých vyučovacích predmetov** okrem vyučovacích predmetov s výchovným zameraním. Po úspešnom vykonaní komisionálnej skúšky vydá škola fyzickej osobe **vysvedčenie s doložkou**, na ktorej sa uvedie získaný stupeň vzdelania; pre fyzické osoby vo výkone väzby a výkone trestu odňatia slobody sa toto vzdelávanie organizuje v elokovaných pracoviskách základných škôl v ústavoch na výkon väzby a v ústavoch na výkon trestu odňatia slobody alebo sa zabezpečí individuálne vzdelávanie.

Údaje o základných školách poskytujúcich kurz na získanie nižšieho stredného vzdelania

Základné školy, ktoré organizovali kurzy na získanie nižšieho stredného vzdelania

Údaje sú vždy za predchádzajúci školský rok t.zn. rok 2016 - údaje sú za rok 2015/2016 a boli zisťované k 15.9.2016

	2011			2012			2013			2014			2015			2016		
Menovky riadkov	kurz	ziaci	zeny	kurz	ziaci	zeny	kurz	ziaci	zeny	kurz	ziaci	zeny	kurz	ziaci	zeny	kurz	ziaci	zeny
101 Bratislava I	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
102 Bratislava II	1	28	0	1	29	2	2	58	3	1	18	7	0	0	0	0	0	0
104 Bratislava IV	1	4	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
105 Bratislava V	1	11	0	1	17	1	1	21	11	1	11	4	1	6	3	1	10	6
107 Pezinok	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
108 Senec	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0
201 Dunajská Streda	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1
202 Galanta	0	4	1	0	2	0	1	10	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0
203 Hlohovec	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	2	2	0	1	1	0	0	0
204 Piešťany	0	2	1	0	2	1	0	1	0	0	3	1	0	0	0	0	2	0
205 Senica	0	6	0	0	2	0	0	2	2	1	8	4	0	0	0	0	0	0
206 Skalica	2	56	22	1	35	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
207 Trnava	0	2	0	0	3	0	0	4	1	0	2	1	0	0	0	0	0	0
301 Bánovce nad Bebravou	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
302 Ilava	1	10	2	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1
303 Myjava	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
304 Nové Mesto nad Váhom	0	5	2	0	2	0	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0	1	0
305 Partizánske	1	9	5	3	24	8	1	9	6	0	1	0	0	0	0	0	0	0
306 Považská Bystrica	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
307 Prievidza	2	24	5	1	14	5	1	15	2	0	0	0	1	10	1	1	12	4
308 Púchov	1	8	2	0	0	0	1	19	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0
309 Trenčín	0	0	0	0	1	0	1	20	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0
401 Komárno	0	0	0	0	0	0	5	52	23	0	0	0	0	1	1	0	3	0
402 Levice	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
403 Nitra	1	5	0	1	3	0	2	20	11	0	0	0	2	15	13	0	0	0
404 Nové Zámky	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	8	5	0	0	0
405 Šaľa	1	15	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
406 Topoľčany	1	13	4	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
407 Zlaté Moravce	1	10	4	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
503 Dolný Kubín	2	27	6	2	17	7	3	17	2	0	1	0	1	5	0	1	6	1
504 Kysucké Nové Mesto	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	2	0	0	0	0	0	1	0
505 Liptovský Mikuláš	0	0	0	1	7	2	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
507 Námestovo	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
508 Ružomberok	0	2	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
511 Žilina	1	6	2	0	0	0	1	16	1	1	6	5	0	0	0	1	7	3
601 Banská Bystrica	1	23	1	1	12	2	1	20	3	1	14	2	2	28	13	1	6	0
602 Banská Štiavnica	1	14	1	1	19	3	1	12	1	1	9	2	0	3	0	0	0	0
605 Krupina	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	0	0	0
606 Lučenec	1	14	3	0	0	0	1	11	0	2	26	12	0	0	0	1	8	2
607 Poltár	1	18	7	1	14	6	1	16	6	1	18	4	1	19	8	0	0	0
609 Rimavská Sobota	0	3	2	0	2	0	0	3	0	0	1	1	0	0	0	0	3	2
610 Veľký Krtíš	2	48	16	2	28	7	0	0	0	2	33	15	2	25	13	2	24	5
611 Zvolen	1	17	1	0	0	0	1	22	7	0	0	0	1	20	8	0	0	0
702 Humenné	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
706 Poprad	1	13	0	0	0	0	1	12	1	0	0	0	1	5	1	1	9	4
707 Prešov	0	0	0	0	2	0	0	1	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0
708 Sabinov	0	0	0	0	0	0	1	14	5	0	4	0	1	8	1	1	6	0
712 Svidník	0	3	1	1	2	2	0	0	0	0	1	0	1	9	4	0	0	0
802 Košice I	7	126	49	8	154	62	6	125	27	1	25	10	0	0	0	0	1	0
803 Košice II	2	50	10	4	66	9	4	76	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0
807 Michalovce	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	0	0
808 Rožňava	2	27	7	1	20	5	1	20	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0
810 Spišská Nová Ves	1	30	6	1	31	12	2	46	19	2	42	26	2	52	22	1	27	14
811 Trebišov	1	6	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Celkový súčet	38	641	167	31	513	152	41	654	155	14	234	98	17	223	99	11	131	44

zdroj: CVTI

1.2 Právny rámec na získanie nižšieho stredného vzdelania na SŠ

Stredné odborné školy umožňujú:

1. doplnenie základného vzdelania formou vzdelávania podľa § 42 ods. 4 školského zákona.
2. získanie **nižšieho stredného odborného vzdelania** (Príloha č.5).

Doplnenie základného vzdelania

Fyzické osoby, ktoré sa rozhodnú v dospelosti si dokončiť základné vzdelanie, t. j. nižšie stredné vzdelanie, majú možnosť si ho dokončiť aj na **strednej odbornej škole** v zmysle § 42 ods. 4 školského zákona.

Podľa uvedeného ustanovenia školského zákona „*pre fyzické osoby, ktoré nezískali nižšie stredné vzdelanie podľa § 16 ods. 3 písm. b), môže stredná odborná škola organizovať vzdelávanie na získanie tohto stupňa vzdelania, ktoré sa končí komisionálnou skúškou zo všetkých vyučovacích predmetov okrem vyučovacích predmetov s výchovným zameraním. Po úspešnom vykonaní komisionálnej skúšky vydá stredná odborná škola fyzickej osobe vysvedčenie s doložkou, na ktorej sa uvedie získaný stupeň vzdelania.*“ (ISCED 244).

Možnosti získania nižšieho stredného odborného vzdelania na stredných školách

Na strednej odbornej škole získa žiak podľa § 16 ods. 4 písm. a) školského zákona nižšie stredné odborné vzdelanie (nižšie sekundárne), úspešným absolvovaním posledného ročníka najmenej dvojročného a najviac trojročného vzdelávacieho programu odboru vzdelávania.

Podľa § 2 ods. 3 vyhlášky č. 64/2015 Z. z. o sústave odborov vzdelávania a o vecnej pôsobnosti k odborom vzdelávania je v prílohe č. 2 vytvorená skupina učebných odborov, do ktorých sú zaradené učebné odbory na stredných odborných školách, absolvovaním ktorých žiak získa nižšie stredné odborné vzdelanie ISCED 253.

Na základe Štatistickej klasifikácie odborov vzdelania (ďalej len ŠKOV“) **sa písmenom F označuje nižšie stredné odborné vzdelanie dosiahnuté absolvovaním dvojročných vzdelávacích programov stredných odborných škôl** (bývalé učilišťa, odbory so zvlášť upravenými učebnými plánmi). Takéto školy musia reagovať na potreby jednotlivcov, z ktorých mnohí po ukončení povinnej školskej dochádzky nepokračovali v príprave na povolanie. Rovnako musia byť flexibilné a umožniť jednotlivcom, aby dokázali zosúladiť svoje vzdelávacie povinnosti s pracovnými a rodinnými povinnosťami (umiestnenie detí študujúcich rodičov, atď.). Prehľad škôl z NRO poskytujúcich nižšie stredné odborné vzdelanie – Príloha č. 6

K týmto učebným odborom patria:

24- STROJÁRSTVO A OSTATNÁ KOVOSPRACÚVACIA VÝROBA II

2477 F – obrábanie kovov

2478 F – strojárska výroba

2498 F – technické služby v autoservise

27 TECHNICKÁ CHÉMIA SILIKÁTOV

2752 F – výroba úžitkového skla

29 POTRAVINÁRSTVO

2982 F potravinárska výroba

31 TEXTIL A ODEVNÍCTVO

3161 F praktická žena
3178 F výroba konfekcie
3179 F textilná výroba

32 SPRACÚVANIE KOŽE, KOŽUŠÍN a VÝROBA OBUVI

3282 F výroba obuvi
3283 F výroba koženej galantérie
3284 F kožušnícka výroba

33 SPRACÚVANIE DREVA

3383 F spracúvanie dreva

36 STAVEBNÍCTVO, GEODÉZIA a KARTOGRAFIA

3686 F stavebná výroba

45 POĽNOHOSPODÁRSTVO, LESNÉ HOSPODÁRSTVO A ROZVOJ VIDIEKA II

4572 F poľnohospodárska výroba
4579 F lesná výroba

Do 1. ročníka vzdelávacieho programu nižšieho stredného odborného vzdelávania môže byť prijatý uchádzač, ktorý neukončil vzdelávací program základnej školy v poslednom ročníku alebo posledný ročník neukončil úspešne. Prostredníctvom kompenzácie sa osobám, ktoré predčasne ukončili školskú dochádzku, ponúkajú príležitosti na opätovné zaradenie do procesu vzdelávania a odbornej prípravy, napríklad vo forme poskytovania druhej šance.

Počas štúdia v takomto učebnom odbore je možné **zároveň absolvovať kurz na dokončenie nižšieho stredného vzdelania**, čím je odstránená prekážka postupu na riadne štúdium na strednej škole, či už v rámci učebných odborov (stredné odborné vzdelanie) alebo študijných odborov (úplné stredné odborné alebo všeobecné vzdelanie).

Stredné školy, ktoré organizovali kurzy na získanie nižšieho stredného vzdelania.

V roku 2012 na stredných školách kurzy neboli organizované. Údaje boli zisťované k 15.9.2016. (zdroj CVTI)

Menovky riadkov ▾	2011			2013			2014			2015			2016		
	kurz	ziaci	zeny	kurz	ziaci	zeny	kurz	ziaci	zeny	kurz	ziaci	zeny	kurz	ziaci	zeny
101 Bratislava I	0	0	0	1	11	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0
102 Bratislava II	0	0	0	0	0	0	2	36	9	0	0	0	0	0	0
104 Bratislava IV	0	0	0	1	5	4	0	4	3	1	7	5	0	4	3
105 Bratislava V	0	0	0	0	0	0	1	16	3	0	0	0	0	0	0
106 Malacky	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
202 Galanta	0	0	0	1	10	0	0	13	0	0	8	1	0	11	0
204 Piešťany	0	0	0	0	0	0	2	17	0	2	12	0	2	14	0
205 Senica	0	0	0	1	12	8	0	20	8	1	25	12	0	23	9
206 Skalica	0	0	0	2	38	16	2	40	15	1	31	13	1	33	15
207 Trnava	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	7	2
302 Ilava	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	10	1	0	0	0
303 Myjava	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
307 Prievidza	0	0	0	1	13	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
308 Púchov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	13	3	0	0	0
403 Nitra	0	0	0	0	0	0	0	11	0	1	16	0	0	16	1
404 Nové Zámky	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	15	3
406 Topoľčany	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	9	4
502 Čadca	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	7	1
503 Dolný Kubín	0	0	0	0	0	0	2	6	0	0	0	0	0	0	0
504 Kysucké Nové Mesto	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	2	1
505 Liptovský Mikuláš	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	1	10	2
506 Martin	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	9	4	1	9	2
511 Žilina	0	0	0	1	17	3	1	9	0	2	16	2	0	0	0
601 Banská Bystrica	0	0	0	1	11	9	0	0	0	0	0	0	1	5	1
603 Brezno	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	14	3
605 Krupina	0	0	0	1	14	7	1	14	7	1	21	11	1	13	9
607 Poltár	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	16	5
608 Revúca	0	0	0	1	50	34	1	10	2	1	13	6	0	0	0
610 Veľký Krtíš	0	0	0	0	0	0	1	8	3	0	0	0	1	9	3
611 Zvolen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	9	5	1	14	7
701 Bardejov	0	0	0	1	8	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0
702 Humenné	0	0	0	0	21	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
703 Kežmarok	0	0	0	2	49	17	3	61	22	3	76	39	5	125	50
704 Levoča	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	10	6
705 Medzilaborce	0	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
706 Poprad	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	8	4	1	11	5
707 Prešov	0	0	0	1	10	4	1	10	4	1	21	4	1	10	5
708 Sabinov	0	0	0	1	10	5	1	7	3	0	4	2	0	11	8
712 Svidník	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	19	6
713 Vranov nad Topľou	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	14	4	1	16	9
801 Gelnica	0	0	0	2	32	13	2	32	13	0	0	0	1	28	13
803 Košice II	0	0	0	2	22	0	2	22	0	1	9	0	1	14	0
805 Košice IV	0	0	0	3	87	38	2	68	12	3	97	31	4	113	52
806 Košice - okolie	0	0	0	2	32	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0
807 Michalovce	0	0	0	0	52	15	0	0	0	0	0	0	4	15	5
808 Rožňava	0	0	0	1	15	7	1	15	7	2	55	18	4	115	41
811 Trebišov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10	226	128	0	0	0
Celkový súčet	0	9	3	26	519	207	25	420	112	37	706	294	41	718	271

1.3. Komisionálne skúšky v základných a stredných školách

V súlade s § 57 ods. 1 písm. k) a l) školského zákona žiak sa vo vzdelávaní v základných školách a stredných školách na získanie nižšieho stredného vzdelania podľa § 30 ods. 5 a § 42 ods. 4 školského zákona klasifikuje podľa výsledkov komisionálnej skúšky.

Podľa § 57 ods. 2 školského zákona komisia pre komisionálne skúšky má najmenej troch členov. Komisia sa skladá z predsedu, ktorým je spravidla riaditeľ školy alebo ním poverený učiteľ alebo majster odbornej výchovy, skúšajúceho učiteľa, ktorým je spravidla učiteľ alebo majster odbornej výchovy vyučujúci žiaka príslušný vyučovací predmet, a prísediaceho, ktorý spĺňa kvalifikačné predpoklady pre príslušný alebo príbuzný vyučovací predmet. Výsledok komisionálnej skúšky vyhlási predseda komisie verejne v deň konania skúšky. Výsledok každej komisionálnej skúšky je pre klasifikáciu žiaka konečný.

Podľa § 19 ods. 2 vyhlášky o základnej škole ak osoba v kurze na získanie stupňa vzdelania poskytovaného základnou školou bola pri skúškach na záver tohto kurzu klasifikovaná stupňom „nedostatočný“, umožní jej riaditeľ vykonať opravnú skúšku. Ak bola osoba klasifikovaná stupňom „nedostatočný“ najviac z dvoch predmetov, môže opravné skúšky vykonať do dvoch mesiacov. Skúšky sa konajú ako komisionálne skúšky a po úspešnom ukončení kurzu škola vydá vysvedčenie.

Vzdelávanie, na získanie nižšieho stredného vzdelania, ktoré organizuje stredná odborná škola v zmysle § 42 ods. 4 školského zákona sa končí komisionálnou skúškou zo všetkých vyučovacích predmetov okrem vyučovacích predmetov s výchovným zameraním. Po úspešnom vykonaní komisionálnej skúšky vydá stredná odborná škola fyzickej osobe vysvedčenie s doložkou, na ktorej sa uvedie získaný stupeň vzdelania.

Doklady o získanom vzdelaní

Podľa § 18 ods. 1 školského zákona doklady o získanom vzdelaní podľa tohto zákona môžu vydávať školy, ktoré sú zaradené do siete škôl a školských zariadení SR .

2 Financovanie vzdelávania na získanie nižšieho stredného vzdelania a nižšieho stredného odborného vzdelania

1. podľa § 4 ods. 13 nariadenia vlády SR č. 630/2008 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti rozpisu finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu pre školy a školské zariadenia normatív na **žiaka strednej odbornej školy**, ktorý navštevuje vzdelávanie na získanie nižšieho stredného vzdelania, je **10 % priemerného normatívu** na žiaka základnej školy – 157,35 eur.
2. Podľa § 4 ods. 3 nariadenia vlády 630/2008 Z. z. normatív na žiaka základnej školy, ktorý navštevuje vzdelávanie na získanie nižšieho stredného vzdelania, je 10% normatívu na žiaka vzdelávajúceho sa v dennej forme štúdia v danej základnej škole. Normatív na žiaka sa môže medzi jednotlivými základnými školami líšiť, a to v závislosti napríklad od kvalifikačnej štruktúry a pedagogických zamestnancov školy, zaradenia školy do teplotného pásma a pod. – priemerne je to 157,35 eur.
3. podľa § 2 ods. 3 vyhlášky č. 64/2015 Z. z. o sústave odborov vzdelávania a o vecnej príslušnosti odborov vzdelávania sú v prílohe č. 2 zaradené učebné odbory na stredných odborných školách, absolvovaním ktorých žiak získa nižšie stredné odborné vzdelanie (Príloha č.7):
 - Normatív na rok 2017 pre stredné odborné školy - 14. kategória: 3 192,36 eur
 - Normatív na rok 2017 pre stredné odborné školy - 15. kategória: 3 510,81 eur

2.1 Aktivačný príspevok

Podľa § 12 zákona č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov je určený na podporu získania, udržiavania, prehĺbenia alebo zvýšenia vedomostí, odborných zručností, praktických skúseností, pracovných návykov na účely zvýšenia pracovného uplatnenia na trhu práce. Poskytuje sa vo výške 63,07 eura mesačne.

Aktivačný príspevok patrí za každého člena domácnosti,

- a) ktorý má príjem zo závislej činnosti najmenej vo výške mesačnej minimálnej mzdy,
- b) ktorý je v evidencii uchádzačov o zamestnanie a
 - zvyšuje si kvalifikáciu formou externého štúdia na strednej škole alebo štúdia organizovaného externou formou na vysokej škole a nezískal vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa,
 - zúčastňuje sa na vzdelávaní a príprave pre trh práce a projektov zabezpečovaných prostredníctvom zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
 - je plnoletý a vykonáva aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj,
 - je plnoletý a vykonáva menšie obecné služby alebo dobrovoľnícku činnosť v rozsahu najmenej 64 hodín mesačne a najviac 80 hodín mesačne na základe písomnej dohody medzi úradom a obcou alebo rozpočtovou organizáciou alebo príspevkovou organizáciou, ktorej zriaďovateľom je obec,
- c) ktorému sa vypláca rodičovský príspevok, ak študuje na strednej škole alebo na vysokej škole; to neplatí, ak získal vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa alebo
- d) ktorý vykonáva dobrovoľnú vojenskú prípravu.

3 Závery a odporúčania

Vzhľadom na vyššie uvedené súvislosti sa javí efektívnym podmienenie doplnenia si nižšieho stredného vzdelania, v rámci tzv. druhej šance, úspešným absolvovaním prvého ročníka odboru vzdelávania nižšieho stredného odborného vzdelávania – nešlo by tu len o úspešné zvládnutie všeobecno-vzdelávacích predmetov ale aj predmetov odborného vzdelávania (vrátane praktickej prípravy). Išlo by o komplexnejší prístup, pričom by sa mali navzájom podporovať získavanie pracovných návykov a uvedomovanie si významu dosiahnutia vzdelania, ktoré za štandardných okolností poskytuje základná škola.

Úspešné zvládnutie 1. ročníka odboru nižšieho stredného odborného vzdelania by oprávňovalo žiaka pristúpiť ku komisionálnym skúškam zo všetkých všeobecno-vzdelávacích predmetov okrem výchovných (analogicky k súčasnému stavu dopĺňovania si nižšieho stredného vzdelania).

Po úspešnom dosiahnutí nižšieho stredného vzdelania by mali žiaci možnosť prestupovať plynule do učebných odborov stredného odborného vzdelania, prípadne pokračovať k záverečnej skúške nižšieho stredného odborného vzdelávania.

V prípade neúspešných komisionálnych skúšok, by mal možnosť žiak pristúpiť ku komisionálnym skúškam na získanie nižšieho stredného vzdelania popri záverečných skúškach na konci druhého ročníka „odboru F“.

Zároveň, by bola ponechaná možnosť získania nižšieho stredného vzdelania, za určitých legislatívne špecifikovaných podmienok, aj formou organizovania vzdelávania základnou školou, tak ako je tomu v súčasnosti podľa § 30 ods. 5 školského zákona.

V rámci 2- ročných odborov nižšieho stredného odborného vzdelávania pripadá z celkového počtu 60 týždenných vyučovacích hodín 5 týždenných hodín na všeobecné vzdelávanie a 50 hodín na odborné vzdelávanie, 5 týždenných hodín predstavujú disponibilné hodiny.

Všeobecné vzdelávanie v spomenutých 2- ročných odboroch sa uskutočňuje v rámci 5-tich vzdelávacích oblastí- jazyk a komunikácia, človek a hodnoty, človek a spoločnosť, matematika a práca s informáciami, zdravie a pohyb. Na rozdiel od vzdelávania organizovaného na získanie nižšieho stredného vzdelania, v rámcových učebných plánoch 2- ročných odborov nižšieho stredného vzdelávania absentuje vzdelávacia oblasť človek a príroda s predmetmi fyzika, chémia, biológia a vo vzdelávacej oblasti človek a spoločnosť predmety dejepis a geografia.

V prípade načrtnutej modifikácie odborov nižšieho stredného odborného vzdelávania by sa v rámcových učebných plánoch zvýšil počet hodín všeobecného vzdelávania a pribudli by vyučovacie predmety tak, aby vzdelávanie kopírovalo potreby doplnenia nižšieho stredného vzdelávania. Aj pri nevýraznom raste hodín do týždňa, by pri celoročnom súčte počet hodín všeobecného vzdelávania niekoľkonásobne prevyšoval počet hodín vzdelávania na získanie nižšieho stredného vzdelávania, v tej podobe ako sa, podľa signálov z terénu, praktizuje v súčasnosti.

Aplikačná prax poukazuje aj na nedostatočnosť vyššie uvedených spôsobov a objemu finančných prostriedkov. Normatív na žiaka, ktorý navštevuje vzdelávanie na získanie nižšieho stredného vzdelania je potrebné prehodnotiť.

4 Návrh opatrení na riešenie podpory mechanizmu doplnenia základného vzdelania

Riešenie problematiky dokončovania nižšieho stredného vzdelania by malo viesť cez vzájomnú realizáciu uvedených krokov, ktoré sa navzájom podporujú – legislatívne zmeny, predĺženie povinnej školskej dochádzky, zmeny v oblasti aktivačných príspevkov, modifikáciu vzdelávacích programov učebných odborov na stredných odborných školách, aktívny prístup škôl k organizovaniu vzdelávania na získanie nižšieho stredného vzdelania.

1. Vytvorenie koncepčného návrhu modifikovaných typov vzdelávacích programov určených pre žiakov s neukončeným nižším stredným vzdelaním, v rámci ktorých bude doplnenie nižšieho stredného vzdelania podmienené úspešným plnením vzdelávacích štandardov nižšieho stredného odborného vzdelávania v rámci príslušných učebných odborov.

Z: SRŠ

T: 31. december 2017

2. Iniciovať, v rámci rokovania s MPSVaR SR, zmenu § 12 zákona č. 417/2013 Z. z. v znení neskorších predpisov o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov tak, aby bol do nároku na aktivačný príspevok explicitne doplnený nárok na aktivačný príspevok za člena domácnosti, ktorý je v evidencii uchádzačov o zamestnanie a zúčastňuje sa na vzdelávaní na získanie nižšieho stredného vzdelania podľa školského zákona.

Z: SRŠ

T: 31. december 2017

3. Novelizovať školský zákon a príslušné vykonávacie predpisy
 - a) Iniciovať zmenu § 4 nariadenia vlády č. 630/2008 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti rozpisu finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu pre školy a školské zariadenia; v spolupráci so SFR prehodnotiť normatív na žiaka vo vzdelávaní na získanie nižšieho stredného vzdelania podľa § 30 ods. 5 a § 42 ods. 4 školského zákona na základe skutočných nákladov potrebných na pokrytie výkonov podľa Rámcového učebného plánu a vzdelávacích štandardov vzdelávania na získanie nižšieho stredného vzdelania.

Z: SRŠ, SFR

T: 31. december 2017

- b) Iniciovať zmenu § 30 ods. 5 a § 42 ods. 4 školského zákona tak, aby bolo explicitne uvedené/doplnené, že vzdelávanie na získanie nižšieho stredného vzdelania môže byť organizované pre fyzické osoby, ktoré nezískali tento stupeň vzdelania z dôvodu neukončenia vzdelávacieho programu základnej školy v poslednom ročníku alebo neúspešného ukončenia ročníka podľa § 16 ods. 3 písm. b).

Z: SRŠ

T: 1. september 2018

- c) Vytvoriť predpoklady pre modifikáciu vzdelávacích programov učebných odborov poskytujúcich nižšie stredné odborné vzdelanie na stredných odborných školách tak, aby umožňovali súčasné získanie nižšieho stredného vzdelania.

Z: SRŠ

T: 1. september 2018

- d) Okrem údajov, ktoré sú definované v § 157 ods. 3 školského zákona, rozšíriť zhromažďovania širšej škály informácií o žiakoch, ktorí sú vystavení riziku predčasného ukončovania školskej dochádzky.

Ide o nasledovné údaje:

- ✓ sledovanie počtu vymeškaných hodín,
- ✓ sledovanie údajov o počte žiakov, ktorí nedokončili programy vyššieho sekundárneho vzdelávania a ich dôvody,
- ✓ osobitné sledovanie škôl v regiónoch, v ktorých je vyšší podiel predčasného ukončovania školskej dochádzky,
- ✓ sledovanie údajov o personálnom zabezpečení škôl odbornými zamestnancami školy psychológ, školský psychológ, školský logopéd, špeciálny pedagóg, školský špeciálny pedagóg, terénny špeciálny pedagóg, liečebný pedagóg, sociálny pedagóg.

Z: SRŠ, CVTI

T: 1. september 2019

4. Vypracovať a predložiť na schválenie Rámcový učebný plán a vzdelávacie štandardy vzdelávania na získanie nižšieho stredného vzdelania podľa § 30 ods. 5 a § 42 ods. 4 školského zákona – pre externú formu štúdia.

Z: ŠPÚ

T: 1. september 2018

5. Úprava štátnych vzdelávacích programov skupín odborov vzdelávania nižšieho stredného odborného vzdelávania tak, aby umožňovali súčasné získanie nižšieho stredného vzdelania.

Z: ŠIOV, ŠPÚ

T: 30. jún 2019

6. Podporiť zaradenie do siete škôl a školských zariadení učebné odbory, ktoré poskytujú žiakovi nižšie stredné odborné vzdelanie, sú v súlade s identifikovanými odvetviami hospodárstva, majú potenciál na rozvoj v príslušnom regióne a v najmenej rozvinutých okresoch sú v súlade s akčným plánom príslušného okresu.

Z: SRŠ, OÚ odborov školstva

T: 31. december 2020

7. Prostredníctvom POP požiadať školy o aktívny prístup k organizovaniu vzdelávania na získanie nižšieho stredného vzdelania.

Z: SRŠ

T: priebežne